

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

Idő

"1873/1913"

Személy

Forrás:

Egyenlőség

Bp.
(Hely)1913 XI/23
(Idő)

(Köt.)

Budapest egyesítéséhez.

Irta: Fabó Bertalan dr.

Amelyet — 40 év után — ma ünnepeltek és amelyet követő fejlődést ha végiggondol, végigtekint: a virágzást előidézökre gondolva a budapesti zsidóhitű magyarság is büszkén felkiálthat: Quorum pars magna fui!

Mert 40 év óta dolgozott itt kezével, eszével, egész lelkével minden fajtájú és nyelvű magyar — de leglázasabban, a szabadságba és szabad munkába beleszabadultak mohóságával: leginkább a zsidóság. Igaz, Budapest iparát — csakugy mint Pozsonyét, az erdélyi szász, a felvidéki német és a bányavárosokét — német polgárok alapozták meg; de mikor kellett a modern időkhez átalakutni, a kisiparból nagy gyáripárt fejleszteni: akkor kevés, igen tiszteletreméltó kivételekkel az átalakulást és átalakítást zsidók végezték, akár mint magánosok, akár mint nagybankok. Az Egyedek, a megyeri Krauszok, a Linzerek, a csepeli Weiszok, ezek pláne külföldről származtak be — a Machlupok és Ujpestnek alapítói: a Löwy Dávidok és a Wolfnerek stb. stb. mind-mind amerikai stylben és rohamléptekkel tették moderné vagy teremtették meg a semmiből a magyar gyáripárt. És még valamit! A szász és szepességi bányavárosok legutóbbi siralma, elmaradása is avval függ össze, hogy 48-ig ott zsidók nem lakhattak, azután meg a vasuti gócpontok vonzották őket a gyáripárt kívánó városokba.

E napokban szakított egy svájci származásu nagyiparos család nesztora, a 87 éves legid. Hagenmacher kinos féltékenységgel fenntartott svájci állampolgárságával és mint a fiatalabbak már régen — lett ő is magyar állampolgár. Ilyen tartós makacsság a zsidó nagyiparosoknál elő nem fordult; amely föld őket szabadságra, szabad munkára befogadta, annak testestől-lelkestől polgárai, fiai lettek és nem is utolsó. (Lásd fentebb). A „Ne legyenek

néked idegen isteneid“ mondást a magyar zsidó nemcsak hitére, de hazájára is hűséggel alkalmazza mindenkor.

Negyven év előtt az u. n. „zsidó“ városrészek, V., VI., VII. kerületek, meglehetősen német, jobban mondva zsidós-német jellegűek voltak; a Király-utca volt a főkelekedési út és még a „Borsszem Jankó“ is sok élcet, a valóság és korhűség okából, zsargonban hozott; amikor még a Terézváros kortesnótája is ilyen volt:

„Zwetschken und Zibeben
Der Jókai soll leben.“

Amint az Andrássy-ut és a Körutak a városrészeket átszelték, de már jóval előbb lettek, — asztalkám terülj! — a viskókból paloták, a kisemberek fiaiból nagykereskedők és iparosok, lateinerek, a vegyesnyelvű zsidókból magyarok. Irodalomnak, művészetnek, szellemi életnek a legnagyobb, eddig soha nem ismert fogyasztó közönsége. A legjellemzetesebb tény, hogy negyven év óta a fővárosnak öt új színháza (a Nemzeti és a Népszínház után) névszerint Opera, Király- és Magyar Színház, Vígyszínház és Városligeti, van az u. n. 3 „zsidó“ kerületben, bár az egész fővárosnak építettek, de nagyrészen tőlük telik meg. Akiktől félteni lehetett, (ámbrator az kisleltőség volt), a főváros magyarságát: azok magyarisították meg nagyrészen az üzleti életet, az utcát, a mulatókat és a zsargon-mulatók helyébe hozták az irodalmi nivóju magyar kabaret-et. (Persze, sokaknak ez nem tetszik; harminc éve még lehetett antiszemita zavargás a Rákóczi-uton, ma már ez még mulatságból is, lehetetlen volna).

A budapesti kereskedő és iparos pionierja az egész Balkánon és a Levanten, de még az Adrián is a magyar iparnak és kereskedelemnek és ott leküzdi megnyerő üzleti tulajdonaikkal a délszláv ellenszencveket is, amelyek a politikából fakadnak. Vannak esetek, hogy egész Délkelefen a budapesti gabonatörsde szokásait és illetékeségét kötik ki és a spanyol (keleti zsidó) kereskedelem Budapest felé gravitál. Az „Adria“, az „Atlantica“, a „Magyar Levante“ hajózási társaságok sikereiben bizony Budapest zsidóhitűinek igen nagy részük van, mert Kossuth Lajos jelszavát „Tengerre magyar“ gyakorlatilag még senkik úgy meg nem értették és valósították, mint ők.

Szóljunk még Budapest krónikóiról, a belőle kutszt csinálókból, Ágai Adolfól, a szépségeit hatvan éven át hirdetőtől, egész Molnár Ferencig, aki most (volt hivatalosan is) e kultusz tolmácsa; akik, mint megannyi fürgeszármazás Merkur, Pegazusaikat még külföldi világhódító utakra is megnyergelik? Mindez dicsőség is, de valójában csak magyar kötelességfejlesztés, amelynek, mint a Szentírásnak, mindig eszünkben kell lenni.